

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
MENŲ FAKULTETAS
MUZIKOS PEDAGOGIKOS KATEDRA

KAROLIS AKULAVIČIUS

Muzikos studijų programos IV kurso studentas

**KAPELOS „VENTUKAI“ MUZIKINĖS VEIKLOS
YPATUMAI**

BAKALAURO DARBAS

Darbo vadovas
doc. V. J. Lygutas

Šiauliai, 2014

Akulavičius, K. Kapelos „Ventukai“ muzikinės veiklos ypatumai: muzikos bakalauro darbas/ vadovas doc. V. J. Lygutas; Šiaulių universitetas, Menų fakultetas, Muzikos pedagogikos katedra. – Šiauliai, 2014. – 38 p.

SANTRAUKA

Bakalauro darbe analizuojami kapelos „Ventukai“ muzikinės veiklos ypatumai. Gilinamasi į kapelos kūrybinės bei muzikinės veiklos tendencijas, jos raidą. Bakalauro darbo tikslas – išanalizuoti kapelos „Ventukai“ muzikinės veiklos ypatumus. Darbo tikslui pasiekti išskirti šie uždaviniai: remiantis moksline bei metodine literatūra, apibūdinti kapelos sandarą bei veiklos tendencijas; apžvelgti žymiausias Lietuvos kapelas; atskleisti kolektyvo „Ventukai“ ir UAB „Ventukų pramogos“ kūrybinės bei muzikinės veiklos raidą. Tyrimo objektas yra kapelos „Ventukai“ veikla.

Atlikus „Ventukų“ kapelos narių patirties muzikinėje veikloje analizę, išanalizuota kūrybinė ansamblio biografija. Analizuojant duomenis gilintasi į tai, kaip prasidėjo kapelos gyvavimas, kas lėmė jos kūrybinį kilimą, tobulėjimą, plėtimąsi. Taip pat siekta atskleisti kūrybinės veiklos tendencijas.

Tyrimu nustatyta, kad esminis kapelų muzikinės veiklos uždavinys yra etninės kultūros puoselėjimas. Paaiškėjo, kad kapelų raida vykusį visais laikmečiais iki šių dienų labai pagyvino įprastinį lietuvių liaudies folklorą, skatino puoselėti tautos savimonei ir kvietė praktikuoti tautinę muziką. Lietuvių liaudies instrumentai, jų transformacija, kaita, svaria dalimi prisidėjo prie kapelų raidos tendencijų. Tai buvo esminis tautinės saviraiškos ir identiteto elementų Paaiškėjo, kad kapelos „Ventukai“ atliekama stilizuota lietuvių liaudies muzika daugiausia klausytojų sulaukė 2004 – 2009 metais. Šis laikotarpis atspindi metą, kuomet lietuvių tauta labiausiai domėjosi ir klausėsi liaudiškos muzikos. „Ventukų“ populiarumas gal ir toliau būtų neblėšęs, tačiau kolektyvo vadovų pasikeitimas ir UAB „Ventukų pramogos“ įsteigimas suspendavo šios kapelos veiklą bei jos populiarintą stilizuotos liaudies muzikos sklaidą.

Raktiniai žodžiai: liaudies muzika, kapelos, ansambliai, „Ventukai“.

Akulavičius K.band "Ventukai" musical performance features: Bachelor of Music work/ supervisor Assoc. V. J. Lygutas; Šiauliai University, Faculty of Arts, Department of Music Pedagogy. – Chandigarh, in 2014. - 38 p.

SUMMARY

Bachelor's thesis analyzes the Ventukai band musical performance features. It gets deeper into the creative and musical performance trends and developments. Goal of the bachelor's paper is to analyze musical performance features of the band Ventukai. To achieve the goal the tasks were set: on the basis of scientific and methodological literature, to describe structure and performance trends of the band; to overview the most famous Lithuanian bands; to reveal creative and musical activities development of the group Ventukai and Ventukų pramogos UAB. The study object is performance of the band Ventukai.

After having analysed experience of Ventukai band members in musical activities, the creative ensemble biography is analysed. Analysis of the data explores how its existence began, who led to its creative rise, development, expansion. It also sought to reveal the creative activity trends.

The study found that the major task of ensemble musical performance is to promote ethnical culture. It turned out that the band evolution took place in all times to the present day, invigorated normal Lithuanian folklore, encouraged the people to foster self-awareness and encouraged to practice folk music. Lithuanian folk instruments, their transformation, change, contributed much to the band development trends. It was essential to national self-expression and identity elements, which went hand in hand with folk songs. It turned out that the stylized Lithuanian folk music performed by Ventukai band mainly attracted listeners in 2004 - 2009. This period reflects the times when the Lithuanian people most viewed and listened to folk music. Popularity of Ventukai might continue, but the change in the managers and establishment of Ventukų pramogos UAB suspended performance of the band as well as the spread of stylized folk music promoted by the band.

TURINYS

ĮVADAS	5
<u>1. LIETUVOS KAPELŲ MUZIKINĖS VEIKLOS TEORINIS ASPEKTAS</u>	8
<u>1.1. Kapelos samprata ir raidos tendencijos Lietuvoje</u>	8
<u>1.2. Lietuvių liaudies muzikos instrumentų panaudojimo ypatumai kapelose</u>	13
<u>1.3. Žymiausių Lietuvos kapelų apžvalga</u>	17
<u>2. KAPELA „VENTUKAI“: MUZIKINĖS VEIKLOS RAIDA</u>	22
<u>2.1. Kapelos „Ventukai“ muzikinės veiklos apžvalga</u>	22
<u>2.2. Meninio projekto „Ventukų veiklos retrospektyva“ repertuaro analizė</u>	26
<u>2.3. Meninis projektas „Ventukų“ veiklos retrospektyva“</u>	33
IŠVADOS	35
LITERATŪRA	36
PRIEDAI	39

IVADAS

Temos aktualumas. Kiekvieno žmogaus santykis su etnokultūra yra labai individualus. Tai kiekvieno iš mūsų kultūros dalis apimanti tam tikrą istorinį laikotarpį. Daugelio šalių tyrinėtojai pripažįsta mūsų folkloro unikalumą, mūsų liaudies dainų subtilumą, nuoširdumą, jų minimalistinį, rafinuotą, išgrynintą skambesį. Tačiau nepaliaujama kartų kaita, kuri kaskart toliau nutolsta nuo savo šaknų, lemia tradicijų kaitą: vis kitu laikotarpiu domimasi kitais dalykais, klausomasi kitokios muzikos.

Liaudies muzika – tai muzika paveldėta iš protėvių, tai jautrios dainos, todėl ją klausytojai (ypač vyresnio amžiaus) greitai *prima*. Tai slypi visos mūsų tautos *dūšioje*. Tačiau bene geriausiai etninę lietuvių liaudies muziką atskleidžia kapelos, kurios atlieka vėlyviausius lietuvių tautinės muzikos žanrus.

Liaudies muziką nagrinėjusių specialistų (Alenskas, 2000; Apanavičius, 2009; Gaudrimas, 1964; Lunys, 2010 ir kt.) teigimu dabartinės liaudiškos kapelos atlieka vadinamąjį antrinį folklorą. Maždaug XIX–XX a. folkloro kūrinius imta atlikti iš kitų Lietuvos regionų ar šalių atkeliavusiais instrumentais. Tai – antrinio folkloro pagrindas.

Europos sąjungos (ES dokumentai užtikrinantys tautinio paveldo priežiūrą) ir Lietuvos Respublikos dokumentuose (pvz., LR nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas) akcentuojamas tautinio identiteto išsaugojimas. Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo (Žin., 1999, Nr. 82-2414) preambulėje apibūdinta etninės kultūros reikšmė tautinio tapatumo išsaugojimui. Jos esmė yra tautos būties etninė kultūra, išlikimo ir tvirtumo esmė, nacionalinės kultūros pamatas (Čepienė, 2009). Tačiau šiandien galime stebėti tam tikrą folkloro ir šiuolaikinės muzikos sintezę, kuomet muzikos atlikėjai savo kompozicijose subtiliai suderina autentišką liaudies dainų skambesį ir šiuolaikinę muziką, gal net pasaulio tautų folklorą.

Sparčiai vystantis globalizacijos procesams ypač svarbus išlieka švietimo tikslas –kartu su pilietiškumo ugdymu ugdyti sąmoningą, tautiškai susipratusią jaunąją kartą su giliu tautinės kultūros pojūčiu. Tik išsaugoję nacionalinį savitumą galime tapti lygiaverčiais partneriais Europos Sąjungoje ir būti įdomūs kitoms Europos tautoms (Čepienė, 2009).

Šiuo metu Lietuvoje nėra itin didelio susidomėjimo svarbia folkloro dalimi – lietuvių liaudies muzika. Folkloras, jo nepuoselėjant, gali būti pamirštas. Svarbu atskleisti, kaip jį priartinti prie šiuolaikinės visuomenės poreikių, kad šio žanro muzika būtų patraukli. Nors daugumai žmonių

priimtinesnė pop muzika, tačiau nepuoseledami savo tautinio identiteto, ilgainiui galime pajusti tam tikrą atotrūkį nuo savo šaknų. Ypač šiandien tradicinė lietuvių liaudies muzika ir jos pateikimas jaunuomenei darosi vis sunkiau suprantamas ir suvokiamas. Juk gyvenant modernioje visuomenėje, atitrūkus nuo tradicinės kultūros prigimtinės kaimiškos terpės, nebeaiškūs tampa ir tos aplinkos pagimdyti tekstai, simboliai, reikšmės (Trinkūnienė, 2007). Taigi vienas iš galimų aptartos problemos sprendimų būdų –modernizuoti folkloro raišką, kad klausytojui tai būtų priimtina, nenuobodu, būtų girdimas šiuolaikiškas ritmas, naudojami nauji, kokybiški instrumentai, kad būtų populiaru, atitiktų klausytojų bei atlikėjų poreikius. Viso to pritaikymas etnomuzikinėje kultūroje hipotetiškai sudarytų palankias sąlygas formuoti teigiamą žmonių nuostatą tradicinės etnomuzikos atžvilgiu (Stoškuvienė, Žalys, 2009).

Lietuvoje vis daugėja kapelų, kurios savo modernizuota veikla (pop, roko, technomuzikos elementų integravimas į liaudies muzikos žanrą ir kt.) pritraukia klausytojus ir tokiu būdu neleidžia išnykti tautos kultūriniam paveldui – senajai lietuvių liaudies muzikai. Viena kapelų, kuri taikė modernias raiškos formas –„Ventukai“. Jos muzikinė veikla gali būti puikiu pavyzdžiu kitoms besikuriančioms lietuvių kapeloms. Esminė „Ventukų“ kapelos siunčiama žinia jaunimui ir visai visuomenei yra idėja apie lietuvių liaudies muzikos grožį, jos estetiškumą, autentiškumą. Kolektyvas dėjo daug pastangų, siekdamas perteikti savo meilę lietuvių liaudies muzikai, dainai. „Ventukai“ šiuo metu yra ne tik muzikinis kolektyvas, bet ir renginių bei koncertų organizavimo įmonės vardas.

Vertinant muzikinį folklorą, kaip socialinį reiškinį bendrame vykstančių procesų kontekste, akcentuotina, kad tai tautos būties, išlikimo ir stiprybės esmė, nacionalinės ir profesionalų kuriamos kultūros pamatas (Klimka, 2007). Kapelų raidą, muzikinę veiklą ir kitus muzikinius folkloro ypatumus nagrinėjo tokie Lietuvos pedagogai kaip V. Alenskas (2000); A. Baika (1994); M. Baltrėnienė (1972; 1980); V. Bartusevičius (1983); J. Gaudrimas (1964, 1967); L. Klimka (2007); R. Stoškuvienė, V. Žalys (2009); J. Švedas (1978); I. Trinkūnienė (2007) ir kt. Tačiau pastaruoju metu pasigendama darbų, kuriuose būtų pateikta susisteminta informacija apie šiuolaikines kapelas, jų veiklą bei kapelų atliekamą modernizuotą lietuvių liaudies muziką. Informacijos stygius šiame darbe traktuojamas kaip aktuali problema.

Tyrimo objektas – kapelos „Ventukai“ veikla.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti kapelos „Ventukai“ muzikinės veiklos ypatumus.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) remiantis moksline bei metodine literatūra, apibūdinti kapelos sandarą bei veiklos tendencijas;
- 2) apžvelgti žymiausias Lietuvos kapelas;
- 3) atskleisti kolektyvo „Ventukai“ ir UAB „Ventukų pramogos“ kūrybinės bei muzikinės veiklos raidą.

Tyrimo metodai: literatūros šaltinių analizė; savirefleksija; kapelos narių „Ventukai“ patirties muzikinėje veikloje analizė.

Darbo struktūra: šį bakalauro darbą sudaro santrauka lietuvių, įvadas, du skyriai, išvados, naudotos literatūros sąrašas (39 šaltiniai), santrauka anglų kalba, priedai. Darbo apimtis – 40 puslapių.

1. LIETUVOS KAPELŲ MUZIKINĖS VEIKLOS TEORINIS ASPEKTAS

1.1. Kapelos samprata ir raidos tendencijos Lietuvoje

Etninė kultūra – mūsų protėvių kultūra, ji mūsų tautinės kultūros pagrindas. Ji augo kartu su žmogumi, lydėjo svarbiausių gyvenimo įvykių kelyje. Etninė kultūra padėjo žmogui pakilti virš kasdienybės ir suteikti šventumo (Barniškienė, 2003). Etnokultūros puoselėjimas – vienas iš svarbesnių šiandienos visuomenės uždavinių. Jis itin aktualus siekiant išlaikyti šalies tautinį identitetą, etnokultūrinį savitumą kitų pasaulio tautų kontekste. Kiekvienos tautos kultūrai daugiau ar mažiau įtakos turi kitų kultūrų realitai, tačiau Lietuvių tautinės muzikos raida unikali tuo, kad iš kitų tautų atnešti instrumentai ir jų muzika neišstūmė tradicinių liaudies instrumentų ir jų muzikos, bet patys įaugo į tautos kultūrą, o jų atnešta muzika įgavo daug tautiškai muzikai būdingų bruožų (Alenskas, 2000).

Kapelos – vėlyviausias lietuvių tautinės muzikos kolektyvas, pradėjęs formuotis daugiau nei prieš šimtą metų. Žinoma, jo užuomazgų aptinkama ir ankščiau. Įvairiose Lietuvos etnografiniuose regionuose kapelos ne tik skirtingai vadinosi, bet gerokai skyrėsi ir jų instrumentarijus. Tam daug įtakos turėjo įvairiems regionams būdingi tradicinės liaudies muzikos stiliai, netgi žmonių materialinė gerovė (Alenskas, 2011).

Muzikinis folkloras (liaudies muzika) pagal kilmę beveik nebuvo savarankiška meno šaka, gyvuojanti vien tam, kad ja būtų estetiškai grožimasi. Visa jos žanrinė įvairovė vienaip ar kitaip buvo susijusi su tam tikrais visuomenės, tradicinio kaimo gyvenimo reiškiniiais ir sudarė integralią vientisos kultūros dalį. Nuo lopšio iki pat mirties kuo įvairiausiuose situacijose žmogų lydėjo liaudies muzikos intonacijos. Liaudies dainose apdainuojamas žmogaus santykis su aplinka, gamtos ir dangaus kūnų pažinimas, jų įtaka gyvensenai. Muzika taip pat buvo siejama su kovomis, religinėmis apeigomis, gydymu, darbu. Tai ypatinga meninė priemonė, galinti išreikšti beveik visus gyvenimo aspektus, vadinas, adekvačiai suprasti tokią muziką galima tik konkrečiau kultūrinio gyvenimo kontekste, atsižvelgiant į tą aplinkybę (Stoškuvienė, Žalys 2009). Vokiečių filosofas ir švietėjas Johanas Gotfridas Herderis pirmasis ėmė vartoti terminą „liaudies daina“. Jis rinko įvairių tautų, tarp jų ir lietuvių, dainas bei sudėjo į rinkinius, kurie 1807 m. buvo išleisti knygoje „Tautų balsai dainose“. Latvių publicistas Kasparas Biezbardis 1873 m. rašytame straipsnyje „Mūsų liaudies dainos“ bandė nustatyti liaudies dainų skirtumus nuo kitų pasaulietinių dainų, rasti

ypatumus: „Tiktai tos bus liaudies dainomis vadinamos, kurių branduolyje yra tai, ką kiekvienas tautietis, t.y. visa tauta, kaip savo ypatingą gyvybės ir dvasios branduolį jauste jaučia, todėl visoje tautoje ir yra dainuojama, taip kad trumpai galima sakyti: tauta pati yra savo dainų kūrėja, nors visų pirma tas ir kitas tautietis savyje tautos gyvenimą ir dvasią žodžiais skelbė. Liaudies dainininkas išreiškia ir sako tiktai tai, ką jis tautoje jau paruoštą randa, nepridedamas nuo savo savybės ničnieko, tokiu būdu kiekvienas tautietis apie liaudies dainą gali sakyti: tai kaulai iš mano kaulų ir kūnas iš mano kūno. Tautos jausmai ir siekimai tiek džiaugsmuose, tiek ir bėdose yra tikrųjų liaudies dainų vienintelis ir visa apimantis branduolys“ (Avramecs, Muktupavels, 2000, p. 87).

Lietuvių liaudis per daugelį šimtmečių sukūrė ir paliko mums vertingą dainų ir instrumentinės muzikos lobyną, kuriuo pasinaudodami mūsų kompozitoriai sukūrė daug reikšmingų muzikos kūrinių (Gaudrimas, 1967). Net iki šių dienų Lietuvos etninės kultūros struktūroje išskirtinė vieta tenka liaudies dainoms, kurios labiausiai ir neginčijamai pasižymi ugdomąja galia (Baltrėnienė, 1999).

Tradicinių lietuvių liaudies instrumentų istorija tęsiasi jau daug šimtmečių, o pirmieji šių instrumentų ansambliai buvo minimi dar septynioliktame šimtmečiuje (Alenskas, 2000). Pasak Gaudrimo (1964), šalies vyriausybė nekreipė dėmesio į tuos muzikos žanrus, kuriuos jai buvo neparanku pajungti savo interesams. Prie tokių priklausė lietuvių muzikinis folkloras, lietuvių liaudies instrumentinė muzika, kurios propaganda rūpinosi tik šios srities muzikos mėgėjai. Tačiau jų populiarumas nesumažėjo. Pastarieji labiau paplito didesnių miestų saviveiklos kolektyvuose, vietinėse kaimo švenčių ir pasilinksminimų vietose (Bartusevičius, 1983).

Nors nebuvo nė vieno profesionalaus liaudies instrumento, orkestro ar ansamblio ir gerai pasiruošusio šių meninių kolektyvų vadovo, nė vieno vertingo liaudies instrumentinės muzikos kūrinio, vis dėlto negalima teigti, kad nieko šioje srityje nebuvo nuveikta. Liaudies instrumentinei muzikai plėtotis smarkiai trukdė repertuaro stoka. Nesulaukdami pagalbos iš kompozitorių, instrumentalistai patys ėmė kurti repertuarą, kuris buvo palyginti diletantiškas. Anot Gruodžio, tai tebuvo „pigutės, polkelės ir valsikukai“ (Gaudrimas, 1964). Tačiau laiko bėgyje buvo justi tobulėjimas, atsirado galybė naujų instrumentų, kapelos ėmė jungtis į didesnius kolektyvus, orkestrus (Bartusevičius, 1983).

A. Vitkauskas aprašo „komplečą“, kuris grojo vestuvėse ir vakaruškose prieš septyniasdešimt metų. Jį sudarydavo 4-6 griežikai, kurie grojo savo gamintais instrumentais: klarnetu, rageliu, dūdele, šeivele, muzika, bosu. Į ansamblius įsijungė mieste pirkti instrumentai:

smuikas, klarnetas, armonika. Jau XIX amžiaus pabaigoje – XX amžiaus pradžioje minėti instrumentai ėmė vyrauti instrumentinių ansamblių sąstatuose ir palaipsniui liaudies instrumentus beveik visai išstūmė, paliekant tik kelis reikalingiausius: tošelę, cimbolus, būgną ir būgnelį. Tokie ansambliai pasivadinę „kaimo kapelijomis“ (kapelomis) buvo ir liko labiausiai populiarūs kaimo butyje (Baltrėnienė, 1980). Tačiau, V. Alensko (2000) teigimu, plintant atneštiniais bendra europiniams instrumentams, palaipsniui atsirado jais grojančių liaudies muzikantų ansambliai. Šie ansambliai nuo tradicinių liaudies instrumentų ansamblių skyrėsi ne tik instrumentarijumi, bet ir repertuaru. Jų populiarumą lėmė didesnės instrumentų techninės ir garso galimybės bei kitokia muzika, nes vietoje kanklių, lamzdelių, birbynių imta vartoti armonikos tipo instrumentus, klarnetą. Šie instrumentai gražiai derėjo su jau seniai naudojamais – smuiku, basetle, įvairiais būgnais. V. Alensko (2011) teigimu, kartu grojant kapeloms ir liaudies instrumentų orkestrams išgaunamas stipresnis garsas, plečiasi tembrų įvairovė, atlikimas tampa įspūdingesnis, tačiau dėl kapelų mobilumo ir plataus pritaikomumo aranžuotų kūrinių labai trūko ir trūksta, o jų vietose įsitvirtina primityvios aranžuotės.

Muzikantų ansamblio, grojančių atneštiniais instrumentais tipinė sudėtis nusistovėjo dar pokario metais ir pradėta vadinti kaimo kapela. Pirmuoju tokios kapelos pavyzdžiu laikoma Ylakių (Skuodo raj.) ansamblio kapela (Alenskas, 2000). Pasak V. Alensko, stiprėjanti mėgėjų meninė veikla vis labiau spartino kapelų instrumentarijos unifikavimą. Šį procesą dar pagreitino tai, kad kapelos nuo 1960 metų buvo įjungtos į dainų švenčių programas. Pagal šį, unifikuotą instrumentariją dainų švenčių ir kitokį repertuarą kapeloms pradėjo kurti profesionalūs kompozitoriai (Alenskas, 2000). Ryškiau vokalinė ir instrumentinė muzika atsiskyrė XIX amžiuje susiformavus vestuvėse grojantiems instrumentų ansambliams (kapeloms). Šie ansambliai vestuvių apeigose ėmė atlikti savarankišką vaidmenį (Baika, 1994).

Veikiant tam tikro stiliaus liaudies melodijoms ir instrumentinės muzikos tradicijoms, pagrindinėse etnografinėse Lietuvos srityse susiformavo vietiniai kaimo vestuvinių kapelų stereotipai. Pavyzdžiui, dzūkų liaudies daina – tipiška monodija, kuriai iki XX amžiaus pradžios buvo svetimas daugiabalsumas ir harmoninio balsų vedimo principas, todėl armonika, kaip liaudies muzikos instrumentas, nebuvo populiarus. Net iki Pirmojo pasaulinio karo lietuviškose vestuvėse dažniausiai grodavo vienas smuikininkas pritariant būgneliui. Tiksliai po Pirmojo pasaulinio karo, Dzūkijoje ėmė populiarėti ir ilgainiui prigijo dvibalsis ir tribalsis dainavimas, pradėjo sparčiai plisti

armonikos. Išpopuliarėjo tokie ansambliai: vienas arba du smuikai ir cimbolai, armonika ir cimbolai, rečiau - smuikas, cimbolai, armonika (Baika, 1994).

Žemaitijos regionas taip pat pasižymėjo gana didele instrumentų ir jais atliekamų kūrinių stilistine įvairove. Fonografo plokštelėse randame ir vienu primityviausių instrumentų – beržo tošele, piemenų pučiamaisiais instrumentais: ožragiu, karvės ragu, lamzdeliu, birbyne, taip pat kanklėmis, smuiku, mandolina, tuo laikotarpiu modernios sudėties kapelijos atliekamus kūrinius (Žarskienė, 2007). Kaip teigia A. Baika (1994), vakarų Lietuvos vestuvinėse kaimo kapelose paprastai grodavo trys keturi muzikantai, kartais ir penki. Tokias kapelas dažniausiai sudarydavo du smuikai arba dvi bandonijos (konsertinos), o po 1930 metų įsijungė akordeonas.

Ypatingas Aukštaitijos regiono reiškinys – instrumentinė polifonija, atliekama pučiamaisiais instrumentais ir penkiastygėmis kanklėmis. Ypač saviti skudučiais ir ragais pučiami archajiški polifoniniai kūriniai. Aukštaitijoje, kaip ir Žemaitijoje, buvo labai populiarūs piemenų pučiamieji instrumentai – lamzdelis, ožragis, birbynė (Žarskienė, 2007). Pasak A. Baikos (1994), šiaurės Aukštaitijoje vestuvinės kaimo kapelos sudėčiai turėjo įtakos tiek vietinių liaudies dainų stilistiniai ypatumai, tiek ir ansambliško grojimo senaisiais lietuvių liaudies instrumentais tradicijos.

Suvalkijos etnografinėje srityje, kuri įeina į Dzūkijos dainų stiliaus veikimo zoną, vestuvinės kapelos sudėtis panaši kaip šiaurės Aukštaitijoje, tik dažniau čia dar naudojami cimbolai. Išimtis - Šakių rajono vestuviniai ansambliai. Jų būdinga sudėtis: smuikas, vokiška koncertina, būgnas. Nors įvairiose Lietuvos etnografinėse srityse vestuvinų kaimo ansamblių sudėtis įvairi, muzikos instrumentai juose naudojami panašiai. Kai ansamblyje būdavo smuikas, jis visada atlikdavo vadovaujantį vaidmenį. Jei smuiko nebūdavo, vedavo klarnetas arba armonika (Baika, 1994).

XX amžiaus pradžioje kaime pradėjo plisti įvairūs fabrikų gamybos muzikos instrumentai, kurie, būdami tobulesni už liaudies gamybos instrumentus, greit prigijo. Lietuvoje paplito klarnetas, armonika, smuikas, kontrabosas, įvairūs mušamieji instrumentai. Liaudies muzikantai sukūrė savitą grojimo taisyklėmis instrumentais stilių ir sukaupe repertuarą. Jų populiarumas nesumažėjo ir atgaivino senuosius lietuvių liaudies instrumentus. Šiuo metu turime tokių kaimo kapelių, kurios griežia ne tik šokiams, bet akomponuoja ir solistams vokalistams, įvairiems vokaliniais ansambliams bei chorams (Bartusevičius, 1983). Autoriaus teigimu, kanklių ir skudučių orkestrai savo veiklą buvo išplėtoję, bet mintį sukurti liaudiškąjį simfoninį orkestrą, sujungus liaudies muzikos instrumentus į vieną kolektyvą, subrandino kompozitorius J. Švedas. Perkeliamus į sceną lietuvių liaudies instrumentus reikėjo pritaikyti prie naujų – ne liaudiškojo muzikavimo, o viešo pasirodymo scenoje

reikalavimų. Scena reikalavo, kad instrumentas būtų techniniu atžvilgiu paslankus, didesnės skambesio jėgos, nes juo atliekama muzika buvo skirta jau nebe nedidelei grupei, o šimtams žmonių.

Ruošiantis 1960 metų jubiliejinei Dainų šventei respublikos kaimo muzikantus buvo sumanyta sujungti į bendrą orkestrą. Kadangi įvairiuose regionuose grojusios kapelos buvo nevienodos sudėties, nutarta, kad ją sudarytų klarnetai, smuikai, armonikos, akordeonai, kontrabosai, triūbos ir būgnai. Tokiu būdu buvo įteisintas ir pradėtas skatinti naujas žanras ir naujos sudėties ansamblis – kaimo kapela (Bartusevičius 1983).

Pasak A. Baikos (1994), visoje Lietuvoje buvo praktikuojami šeimyniniai ansambliai, kuriuose grodavo ir armonikos. Tokie ansambliai ypač paplito po Pirmojo pasaulinio karo. Šeimos kapelos tapo patogia ir natūralia ansamblinio muzikavimo forma.

Pokario metais armonika ir tradicinės kaimo kapelos pradėjo netekti savo pozicijų vestuvėse ir šokio vakaruose. Pamažu ėmė plisti mažos sudėties estradiniai vestuvių ansambliai, kurių repertuarą sudarė populiarios estradinės dainos ir šokiai. Vis dažniau armonikos ir folkloro instrumentiniai kūriniai vestuvėse skamba tik epizodiškai. Iš esmės pasikeitė tradicinių kaimo kapelų visuomeninė funkcija: vietoj taikomosios funkcijos (grojimas šokiuose, vestuvėse) ypač svarbią reikšmę įgijo jų savarankiška estetinė veikla. Pastaraisiais dešimtmečiais dažnai organizuojamos įvairios folklorinės muzikos šventės, apžiūros, populiarinamos per radiją ir televiziją. Tai, be abejo, aktyvina kapelų ir pavienių liaudies muzikantų veiklą. Toliau ją plėtojant, būtų labai naudinga bent šiek tiek atgaivinti tradicinę kapelų veiklos sferą (grojimo vestuvėse, šokių vakaruose). Tačiau čia reikia tam tikros propagandos (Baika, 1994).

Apibendrinant galima teigti, kad kapelos formavimo ciklas perėjo ilgą kelią, o pagaliau nustačius tipinės kapelos sudėtį, ėmė stigti naujų kūrinų ir šiandien susidomėjimas šia muzikine folkloro šaka yra priblėšęs. Privalu nepaliaujamai gaivinti etninį visuomenės supratimą, priminti istorinius kapelų susikūrimo bei formavimosi faktus, dominti žmones itin senais, autentiškais instrumentais, kurie augančioms kartoms žadintų smalsumą ir taptų papildoma priežastimi, skatinančia jaunąją kartą domėtis etnine muzika.

1.2. Lietuvių liaudies muzikos instrumentų panaudojimo ypatumai kapelose

Muzikos enciklopedijoje (2003) liaudies muzika dar vadinama muzikiniu folkloru arba etnine muzika. Ši muzikos rūšis atsirado priešistoriniais laikais, ilgą laiką egzistavo net natomis neužrašyta, jos atlikimo tradicija tiesiog buvo perduodama iš kartos į kartą. Taip perteikiant visada atsirasdavo įvairių liaudies muzikos variantų. Lietuvių liaudies muzika visada turėjo ir turi sąsajų su įvairiais archainiame kaime atliekamais darbais, apeigomis ar kitomis žmogaus veiklos sritimis. Liaudies muzikos tematika, žanrai, meninės raiškos priemonės labai įvairūs, nes skirtingos jų kūrusių žmonių gyvenimo sąlygos, funkcijos bei papročiai. Suformavusi liaudiška muzika išaugo iš kaimo šokiuose, gegužinėse, vestuvėse skambėjusios instrumentinės muzikos. Šią pramoginę muziką: maršus, polkas, valsus ir kitus šokius grieždavo įvairios sudėties instrumentiniai ansambliai. Senesniais laikais liaudiška muzika atitiko daugelio žmonių skonį ir sulaukė didelio populiarumo. O ir šiomis dienomis ji dažnai skamba mugėse, miestų bei miestelių šventėse, sveikinimų koncertuose, per televiziją rodomuose kapelų varžytuvėse ir pan. (Nakienė, 2007). Tačiau svarbiausia, kokiais instrumentais liaudies muzika buvo ir yra atliekama.

1690 m. lietuvių kultūros tyrinėtojas, etnografas T.Lepneris monografijoje „Prūsų lietuvis“, rašė: „Lietuvis linkęs staugti, groti, dainuoti. Kanklės, triūba, smuikas, turi jam dažnai skambėti“. Tik XIX a. pradžioje lietuvių tautosakai ir etnografijai skirtų darbų atsirado ir pačioje Lietuvoje. Lietuvių liaudies instrumentus aprašė lietuvių raštijos ir kultūros veikėjai tokie kaip Vilniaus universiteto auklėtiniai S.Stanevičius, S.Daukantas, A. Jucevičius. Pagal jų aprašymą galima susidaryti išsamesnį šių instrumentų gyvavimo vaizdą ir vietą tautos dvasinėje kultūroje. Tai buvę valstiečių, daugiausia piemenų utilitariniai, signaliniai įrankiai. Jais buvo grojama einant į darbus ir grįžtant iš jų, poilsio metu. Pasilinksminimuose šie instrumentai skambėjo retai (Apanavičius, Baltrėnienė, 1991). Verta akcentuoti ir tai, kad A. Lunio (2010) teigimu, dar prieš 20 metų buvo įmanoma sutikti ir pakalbinti daugiau žmonių, kurie prisiminė matę tuos instrumentus, buvo girdėję jų muziką kaimo aplinkoje. Bet prieš keletą metų vykusiame ekspedicijoje buvo rasta tik keletas gyvų išlikusių asmenų žinojusių, kad tokių instrumentų ir muzikantų ankstesniais laikais būta, kurie ragus, skudučius pūtė, skambino kanklytėmis.

Reikia pabrėžti, kad tradiciniai instrumentai, jų gaminimas ir grojimo įgūdžiai mūsų kultūroje nuo seno buvo paveldimi iš kartos į kartą: mažesnieji mokėsi iš vyresniųjų gaminti instrumentus ir jais groti. Lietuvių liaudies tradiciniai instrumentai visada buvo naudojami tik tam

tikru laiku ir tam tikromis progomis, pavyzdžiui piemenų trimitas buvo pučiamas tik anksti ryte; kankliuojama tik vakarojant namuose; smuiku ar citra griežiama linksminantis ir t.t.(Vaišvilienė, 2004). P. Dundulienė, nagrinėjusi Lietuvių etnologiją, rašo: „Per ilgus amžius lietuviai sukūrė įvairių nacionalinės tradicinės muzikos instrumentų“ (Dundulienė, 1991, p. 330). Kai kurie iš jų buvo pasiskolinti iš kaimynų ir pritaikyti saviems reikalams. Daugelis instrumentų yra jau nebežinomi, bet daugelis jų išlaikė istorijos išmėginimus ir išliko iki mūsų dienų. J. Vaišvilienė (2004) teigia, kad lietuvių tradicinių instrumentų grupės gali būti išskiriamos pagal instrumentų naudojimo paskirtį:

- *Piemenų instrumentai*: švilpa, molinukai, lumzdeliai, skrabalai, ragai, ožragiai.
- *Ansambliniai instrumentai (vienos rūšies)*: skudučiai, ragai, daudytės.
- *Apeiginiai ir signaliniai instrumentai*: tabalai, kleketai, skrabalai.
- *Grojimo sau, susikaupimo instrumentai*: aukštaitiškos, žemaitiškos bei suvalkietiškos kanklės.
- *Šokių muzikos instrumentai*: dūdmaišis, smuikas, cimbolai, būgnas, basetle, armonika, bandonija.

Remiantis A. Apanavičiumi ir M. Baltrėniene (1991), galima pateikti lietuvių liaudies muzikos instrumentų klasifikaciją pagal garso šaltinį ir jo išgavimo būdus:

- *Idiofonai – saviskambiai instrumentai*: džingulis, kleketas, terkšlė, tabalai, skrabalai.
- *Membranofonai – mušamieji instrumentai*: būgnas, būgnelis.
- *Chordofonai – styginiai instrumentai*: 1. Skambinamieji – kanklės. 2. Strykiniai –pūslinė.
- *Aerofonai – pučiamieji instrumentai*:
  1. Švilpiamieji: a) uždaros daugiavamzdės išilginės fleitos – skudučiai; b) išilginės fleitos – vilioklis, švilpukas, molinukas, lumzdelis; c) skersinės fleitos – švilpa.
  2. Liežuvėliniai: a) viengubo liežuvėlio – tošėlė, ubikas, birbynė; b) dvigubo liežuvėlio – birbynė.
  3. Pūstukiniai: a) rago trimitai – medžioklės ragas, jaučio ragas, ožragis; b) mediniai trimitai – žievės trimitas, kerdžiaus trimitas, ragai, daudytės.

XX a. pradžioje liaudies muzikavimo praktikoje buvo plačiai naudojami ir netgi gaivinami, populiarinami netobulinti tradiciniai muzikos instrumentai. Buvo įsižiūrima įgavusius muziejinius eksponatus, studijuojami jų piešiniai ir aprašai. Ekspedicijų metu surinkta gausi medžiaga, kuria remiantis tradiciniai instrumentai buvo gaminami taip, kad būtų išsaugotas jų autentiška išvaizda ir išlaikytas garso skambėjimo tembras. Pažymėtina, kad XX a. pirmojoje pusėje

dar buvo išlikę senieji muzikinių ir etnoinstrumentinių tradicijos. Vakarų ir Šiaurės Lietuvoje liaudies muzikantai grodavo daugiabalsę, o Pietų ir Rytų Lietuvoje – vienbalsę etninę muziką. Taip pat šiuo laikotarpiu Vakarų ir Šiaurės Lietuvoje, o netrukus ir visame krašte labai buvo pamėgtas smuikas bei įvairios armonikos rūšys. Armonika iki tol Pietų ir Rytų Lietuvoje atrodė ne tokia svarbi arba netgi buvo visiškai nenaudojama, nes ten vyravo vienbalsė muzika. Tiktai po XX a. ketvirtojo dešimtmečio, pasibaigus II pasauliniam karui, visame krašte įsivyravo armonikos, net savotiškai prigesinusios senųjų etnomuzikinių kultūrų raiškos ypatumus. Repertuarą ir jo kaitą labiausiai lėmė įsivyravusios šokių mados ir Lietuvos etnografinių sričių geografinė padėtis. Kaip tvirtina etnomuzikologai, Žemaitijoje labiausiai buvo jaučiama Centrinės, Aukštaitijoje, Suvalkijoje – Centrinės ir Rytų, o Dzūkijoje ir Švenčionių apskrityje – Rytų ir Centrinės Europos įtaka (Apanavičius, 2003).

Šiaurės Rytų Aukštaitijoje nuo seno buvo labiau paplitę pučiamieji instrumentai: skudučiai, ragai, lumzdeliai, daudytės, taip pat penkiastygės kanklės, kuriomis buvo grojamos sutartinės. Dūdmaišis (*kitaip – Labanoro dūda, kūlinė su ūku*) buvo paplitę ten, kur prasideda Labanoro giria – labiau į rytus. Kanklės buvo ir yra populiarios visuose regionuose, išskyrus Dzūkiją. Suvalkijoje nuo seno gyva kankliavimo ansamblių tradicija. Bet Dzūkijoje labiau vertinami ir mėgstami cimbolai bei įvairios kapelos. Žemaičių ir aukštaičių išskirtinumas tas, kad jie grojo vėlesnių laikų armonikomis bei bandonijomis (Vaišvilienė, 2004).

Liaudies muzikos instrumentai ir jų muzika nuo XX a. pradžios šalia liaudies dainų buvo vienas reikšmingų tautinės saviraiškos ir identiteto elementų (Skrodenis, 2005).

Peržiūrėjus šiandienos Lietuvos muziejų fonduose saugomus etninių muzikos instrumentų rinkinius, tradicinius tipiškus instrumentus nuo jų galima labai aiškiai atskirti. Tipiški instrumentai savo archajiškus pavidalus palyginus išlaikė labai gerai nuo XVIII a. pabaigos iki pat XIX – XX a. sandūros, o modifikuotieji instrumentai pradėti gaminti tik maždaug XIX a. antroje pusėje ir jų gaminimas tęsėsi maždaug iki XX a. vidurio. Pats būdingiausias tipišku instrumentų bruožas – jų sandaros pastovumas regionuose, o modifikuotieji instrumentai regiono savaimingumo bruožų dažniausiai jau nebeturi. Pavyzdžiui tipiškos senosios Šiaurės Rytų aukštaičių kanklės labai ryškiai skyrėsi nuo Vakarų aukštaičių ir žemaičių, o pastarosios – nuo suvalkiečių instrumentų. Modifikuotosios kanklės jau buvo gana panašios ir netgi vienodos visoje Lietuvoje. Jos neišlaikė ne tik regioninių konstrukcijų savybių, bet įgijo ir europinių muzikos instrumentų – citros, cimbolų ir kt. pavidalų bruožų. Iš esmės padidėjo modifikuotų kanklių korpusai, pagausėjo ir stygų skaičius. Tą

patį būtų galima pasakyti ir apie pučiamuosius instrumentus: švilpynes bei birbynes. Švilpynėms buvo įrenčiama daugiau garso skylių. Tas pats buvo atlikta ir su birbynėmis, tačiau joms papildomai buvo pritaisyta kaip klarneto platėjančios gale vamzdžio žiotys ir netgi kandiklis su pririšamu liežuvėliu (Apanavičius, 2009). Pastarieji instrumentai buvo pagaminti taip, kad techniškai geriau skambėtų, garsas būtų sistemingas, būtų girdėti gryna suderinta intonacija (Vyžintas, 1979).

Tačiau liaudiškai modifikuoti etniniai muzikos instrumentai europinių muzikos instrumentų, tokių kaip smuiko, armonikos, cimbolų, klarneto – atstoti nesugebėjo. Jie į šokių muzikos ansamblius būdavo įtraukiami tik iš reikalo, dažniausiai trūkstant atitinkamo europinio muzikos instrumento, todėl ir modifikuotų etninių muzikos instrumentų vieta tradicinėje kultūroje išliko bemaž tokia pati, kaip tradicinių instrumentų. Skirtumas, kurį galima įžvelgti galėtų būti nebent toks, kad modifikuotais instrumentais buvo pradėta plačiau groti europinių šokių melodijas, jie pradėti naudoti ir viešam muzikavimui, ko iki tolei nebuvo tradicinių instrumentų vartojimo papročiuose (Apanavičius, 2009).

Apibendrinant galima teigti, kad lietuvių liaudies instrumentai tai mūsų tautos brangaus etnografinio paveldo dalis, kapelų esmė. Tačiau kaip bebūtų gaila, visi senoviniai muzikos instrumentai vartojami skyriumi, iš jų beveik nesudaromos mišrių ansamblių grupės. To priežastis galėtų būti gana paprasta: senieji interpretatoriai tikriausiai jau nebeišlikę, o jaunieji domisi praktiškesniais instrumentais.

1.3. Žymiausių Lietuvos kapelų apžvalga

Lietuvoje etninės muzikos gaivinimas, kuriam priskirtinas ir folkloro ansamblių judėjimas, iki šiol yra sulaukęs gana mažai dėmesio.

Kai etninė muzika netenka savo pradinių funkcijų mažose bendruomenėse, atsiranda naujos funkcijos. Daugelis jų, ypač kai jas sukuria specialistai, yra etninės muzikos puoselėjimo rezultatas, atspindintis kultūrinius, politinius ir muzikinius gaivintojų bendruomenės rūpesčius. Tai nėra vienintelė, bet turbūt radikaliausia ir labiausiai gaivinamą muziką persmelkianti ideologizavimo išraiška (Aleknaitė, 2013). Ypač šiais laikais, kuomet sparčiai nyksta senosios tarmės, senieji dainininkai, dažnai tenka mokytis iš antrinių šaltinių bei perteikėjų – etninės muzikos gaivintojų.

Lietuvoje kiekviename mieste, miestelyje ar stambesniuose kaimuose veikia žmonių besidominčių liaudies muzika ir kultūra būreliai bei klubai. Vieniems prigijęs „folkloro ansamblio“ terminas, kiti vadinasi kapelomis. Dauguma jų stengiasi ne tik perteikti tradicines dainavimo ypatybes, bet dažnai ir originaliai improvizuoja, kuria savitą stilių bei manieras, populiarina folklorą modernia muzika ir egzotiškais instrumentais. Šiandien esama daugybė populiarios muzikos grupių, kurių pagrindinė veikla – populiarinti liaudies muziką naujomis formomis. Folkloras įgyja naujų avangardinių ir šiuolaikiškų formų, jungiamas su džiazu, roku, elektronika, klasika.

Šiandien Lietuvoje suskaičiuojama daugybė įvairių kaimo kapelų ansamblių ir kolektyvų, tačiau vertėtų aptarti populiariausius. Tai tikslinga, nes visus šiame darbe analizuojamus populiarius kolektyvus sieja pakankamai didelis žinomumas šalyje, modernus jų perteikiamos liaudies muzikos skambėjimas, aktyvi meninė veikla, savitumas, repertuarų unikalumas bei žinomumas.

„Sadūnai“. Sadūnų kaime, 1997 metais, dar nesant naujiems kultūros namams, susikūrė kaimo kapela. Tada ji dar neturėjo pavadinimo, nors buvę įvairių pasiūlymų, tokių kaip „Dobilėlis penkialapis“, „Sadūna ir t.t. Bet susiklostė taip, kad kapelos nariams pradėjus koncertuoti už rajono ribų, patys žmonės visiškai nejučiomis prisegė tokį pavadinimą kapelai, koks yra dabar – „Sadūnai“. Kapelos pavadinimas ir gimė nuo to paties Sadūnų kaimo pavadinimo (Prieiga per internetą: <www.sadunai.com>, 2014)..

„Sadūnų“ kaimo kapelos kolektyve muzikuoja penki vyrai. Beveik šeimyniniam penketukui priklauso tėvas Petras Leleika, du jo sūnūs Aurelijus ir Giedrius bei dar du kraštiečiai Gintaras Andrijauskas ir Ramūnas Lisinskas (Zarasų rajono savivaldybės kultūros centras, 2006).

Jų grojamą repertuarą sudaro aukštaičių krašto senųjų muzikantų autorių kūriniai, taip pat kitų tautų bei kitų regionų muzika. „Sadūnų“ kaimo kapela daugiausia groja savame krašte bei koncertuoja po visą Lietuvą (Prieiga per internetą: <www.sadunai.com>, 2014).

Kapela yra dalyvavusi tokiuose festivaliuose kaip „Griežynė“, „Untrubežiaus“, „Baltijos pynė“, „Šėlo muzikantai“. Tačiau kolektyvo veikla tuo neapsiriboja. „Sadūnai“ yra išleidę tris albumus: „Griežk armonika vakarą tylų“, „Upsdralala“ ir „Duodam trunksmą“. Taip pat Lietuvos televizijos laidoje „Duokim garo!“ tapo nugalėtojais ir iki šiol dalyvauja įvairiuose kitų žanrų projektuose, tačiau labiausiai jų populiarumas išaugo 2002 metais, kuomet kapela tapo absoliučiais „Duokim garo!“ nugalėtojais, įrašė antrąjį (populiariausiu tapusį) albumą „Upsdralala“, kuris atvėrė jiems duris į populiariosios muzikos erdvę. Tais pačiais metais jie startavo televiziniuose projektuose, nuo ko žinomumas tik dar labiau išaugo (Zarasų rajono savivaldybės kultūros centras, 2006).

„Sadūnų“ kolektyvas yra koncertavęs Lenkijoje, Vengrijoje, Italijoje, Baltarusijoje, Latvijoje, Vokietijoje ir Belgijoje (Prieiga per internetą: <www.sadunai.com>, 2014).

„Jungėnai“. „Jungėnų“ kaimo kapelos pradžia laikytini 1936-ieji metai, kada į kolektyvą susibūrė ir pradėjo dainuoti Jungėnų kaimo gyventojai. Kiek vėliau kapela iširo, o jos nariai dirbo tik vestuvių muzikantais. Tačiau be didžiausios savo aistros – muzikos – šie žmonės gyveno vos kelerius metus. Po to jie vėl susibūrė į „Jungėnų“ kaimo kapelos kolektyvą ir jų veikla daugiau niekada nebuvo nutrūkusi (Jurgelaitis, 2003).

Dabartinio „Jungėnų“ kaimo kapelos vadovo teigimu, daugelis muzikantų į kolektyvą atėjo visiškai atsitiktinai: kai kurie grįžę iš armijos, kiti – baigę mokslus ir pan. O išskirtinis kapelos bruožas tas, kad joje groja tik vyrai. Dauguma jų yra puikiai įvaldę ne vieną instrumentą, tačiau daugumai kolektyvo narių, dėl to, kas lietė dar kapelos gyvavimo pradžioje sudarytą repertuarą, kėlė nemažai diskusijų, todėl buvo pradėta uoliai repetuoti ir neužilgo buvo sudarytas naujas repertuaras. „Jungėnų“ kaimo kapelos grojaraštį papildė tokios populiariosios dainos kaip „Ar aš tau, sese, nesakiau“, „Pamilo dobilas ramunę“, „Senam sode“ ir kt. (Birgelis, 2008).

„Jungėnų“ kaimo kapela yra apkeliaavusi ne tik visus šalies regionus, išleidusi devynis albumus, bet ir viešėjusi ne vienoje užsienio valstybėje. Labiausiai „Jungėnų“ kaimo kapelos kolektyvas šalyje išgarsėjo 1991 metais. Tų metų šlovę ir tikrais hitais tapusių dainų „Vėl gegužio žiedai“ ir „Mano namas“ populiarumą kolektyvo nariai sieja su to meto politine situacija. Pažymėtina, kad sovietinės Lietuvos okupacijos metais šios dainos buvo tapusios tarsi savotiškais

patriotiškumo simboliais. Tuo metu kapela koncertavo daugiausiai per visą savo gyvavimo istoriją ir pačių kolektyvo narių manymu, buvo labiausiai mylima publikos. Pirmieji jos albumai parduoti daugiau nei 50 tūkstančių egzempliorių tiražu (Jurgelaitis, 2003).

Liaudiškos muzikos ansamblis „Saulė“. Šiaulių universiteto liaudiškos muzikos ansamblis „Saulė“ gyvuoja nuo 1972 metų. Per kolektyvo gyvavimo metus ne kartą keitėsi jo dalyviai ir vadovai. Šiuo metu ansamblyje groja, dainuoja ir šoka per 30 Šiaulių miesto studentų, dėstytojų, mokytojų ir kitų profesijų atstovai (Šiaulių universitetas, 2009).

„Saulės“ repertuare vyrauja tradicinis lietuvių liaudies folkloras ir originalūs kūriniai, sukurti remiantis lietuvių folkloro tradicijomis. Kolektyvas dažnai dalyvauja įvairiuose šalies bei užsienio folkloro festivaliuose, konkursuose, kur ne kartą pelnė laureatų ir diplomantų vardus. „Saulės“ kolektyvas sėkmingai koncertuoja ne tik Lietuvoje, bet vyksta atlikti pasirodymus kitose svečiose šalyse, tokiose kaip Belgija, Danija, Jungtinė Karalystė, Kuba, Kroatija, Olandija, Latvija, Estija, Vengrija, Prancūzija, Rusija, Švedija, Lenkija, Vokietija, Norvegija, Malta, JAV, Brazilija. Be to, kad „Saulės“ kolektyvas turi galybę veiklos, jie taip pat yra įrašę ir išleidę dešimt muzikinių albumų bei televizijos videofilmų (Etaplius informacija, 2012).

„Saulės“ kolektyvas kartu su partneriais nuo 2005 m. organizuoja tarptautinius folkloro konkursus – festivalius „Saulės žiedas“ (2005 m., 2007 m., 2009 m.), parengė ir vykdo tarptautinius kultūrinių mainų projektus su Nebraskos universiteto Omahoje (JAV) koncertiniu choru (1997 – 1998 m.) ir Nebraskos universiteto Omahoje (JAV) simfoniniu pučiamųjų orkestru (1999 – 2000 m.) (Šiaulių universitetas, 2009).

Vidutiniškai per metus kolektyvas surengia apie keturiasdešimt koncertų Lietuvoje bei užsienio šalyse ir kone kiekvienais metais įvairiuose festivaliuose bei konkursuose užima prizines vietas. Anot „Saulės“ kolektyvo vadovo esminis ir svarbiausias jų laimėjimas tas, kad studentai domisi liaudies muzika ir šokiais (Etaplius informacija, 2012).

Taip pat 2000 m. kovo 23 d. kolektyvui buvo paskirta geriausios Lietuvos liaudiškos muzikos kapelos nominacija ir įteikta "Aukso paukštė". 2010 m. lapkričio 14 d. respublikiniame choreografinių kolektyvų konkurse „Kadagys“ pelnė II vietą ir konkurso vertinimo komisijos specialų prizą „Už originaliausią šokio interpretaciją“. 2011 m. vasario mėn. tarptautiniame folkloro festivalyje „Festa del Fiore del Mandorlo“ Agridžento mieste (Italija) pelnyta III vieta instrumentinių grupių kategorijoje (Šiaulių universitetas, 2009).

„**Kitava**“. Grupė „Kitava“ susibūrė 2001 metais Šiaulių universitete. „Kitava“ buvo viena iš pirmųjų ne tik Šiauliuose, bet ir respublikoje viešai pradėję skleisti modernizuoto folkloro idėją. Grupę sudaro 7 nariai. Pavadinimas kilęs nuo žemaitiško žodžių junginio „Kitap va!“ (Lietuvai.lt, 2013). Šiai grupei būdingas savitas liaudiškos muzikos atlikimo stilius, kuomet derinama senoji, archajiška lietuvių muzika su šiuolaikiškais, populiarios muzikos stiliais (*drum&bass, rock, jazz, pop*), suteikia šiam žanrui netradicinį, šios dienos klausytojui priimtina skambesį. 2005 metais grupė pristatė savo pirmąją kompaktinę plokštelę „Kitaip“, o 2007 m. – antrąjį albumą „Oi ant kalno“ (Kitava, 2011).

Grupės išskirtinumą sąlygoja tikrai gyvai atliekama koncertinė programa, autorinės lietuvių liaudies muzikos interpretacijos. Grupės atliekama muzika dažnai naudojama kaip edukacinė priemonė, skatinanti jaunimo teigiamą nuostatą lietuvių liaudies muzikos atžvilgiu (Lietuvai.lt, 2013).

Kiekvienais metais kolektyvas surengia daugiau kaip pusšimtį koncertų, yra dažnas televizijos laidų svečias, dalyvauja įvairiuose tarptautiniuose festivaliuose (Latvijoje, Lenkijoje, Vokietijoje, Olandijoje, Jordanijoje) televizijos projektuose. Grupė dažnai kviečiama pasirodyti konferencijose bei seminaruose, kur jos atliekama muzika pristatoma kaip viena iš efektyvių formų, skatinant teigiamą jaunimo nuostatą lietuvių liaudies muzikos atžvilgiu (Kitava, 2011).

Folkrocko muzikos kolektyvas „Žalvarinis“. „Žalvarinis“ – tai ekspresyvos *folkrock* muzikos grupė (Srebalitė, 2007). Grupę sudaro septyni asmenys. Būdami studentai jie visi susidraugavo, tačiau kiekvienas turėjo savus pomėgius: merginos domėjosi lietuvių liaudies muzika, o vaikinai labiau domino sunkioji muzika. O kartą bevakarojant, beklasant merginų dainavimo, kilo idėja pabandyti sujungti „sunkiai“ skambančias elektrines gitaras ir švelnias liaudies dainas. Idėja kilo ir toliau buvo generuojama (Jačauskas, 2013).

Iš pradžių projektas buvo pavadintas „Ugnėlakis“ ir „Kūlgrinda“. Išleistas albumas „Žalvarinis“ lėmė dabartinį grupės pavadinimą. Roko grupės sudėtis buvo standartinė, o dainininkų buvo šešiolika. Kūrinių atlikimas skambėjo neįtikėtinais rimtais ir užtikrintais, bet dėl įgarsinimo sunkumų kolektyvui teko sumažinti vokalistų skaičių. Ir taip, pamažu, grupės sudėtis nusistovėjo, kol liko trys vokalistės (Raibytė, 2009).

Rinkdami dainas atlikėjai niekada nesirenka vieno kurio nors krašto ar regiono dainų. Jų kūryba dažniausiai priklauso nuo nuotaikos. Pasak kolektyvo narių, pačios dainos juos pasirenka. Kolektyvo atliekamos lietuvių liaudies dainų interpretacijos skamba naujai ir neįprastai: nuolat

derinami įvairūs muzikos stiliai – nuo lengvo iki sunkaus roko, taip pat naudojami bliuzo, džiazo elementai (Srebičiūtė, 2007). Grupė „Žalvarinis“ dažnai koncertuoja ne tik Lietuvoje bet ir užsienyje. Atlikėjai pastebi, kad svečiose šalyse jų muzika labiau vertinama negu mūsų šalyje. Grupė daug kartų vyko koncertuoti į Lenkiją, Latviją, Austriją, Ukrainą, Baltarusiją. Kaip jie patys sako, ten jų muziką vertina labiausiai (Raibytė, 2009).

Lietuvoje apstu lietuvių liaudies muziką populiarinančių kolektyvų: tiek kapelių, tiek grupių. Jų pastangos ir veikla įvertinama daugelyje konkursų, festivalių ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje, tačiau savitas muzikos stilius atsirenka ir savitą muzikinį skonį turintį klausytoją. Todėl vargu, ar folkloro elementų turinti muzika gali konkuruoti su populiariąja (*pop*) muzika. Tačiau, įvertinus folkloro muzikos kolektyvų pastangas ir rezultatus siekiant „sumoderninti“ lietuvių liaudies muziką, privalu pabrėžti, kad tai originalių idėjų lobynas, kuris pritraukia vis daugiau monotonijos ir *kičo* išvargintų klausytojų, o tai jau savaime plečia visuomenės žinias, jų suvokimą apie mūsų protėvių senas muzikavimo tradicijas.

Apibendrinant skyrių galima teigti, kad lietuvių liaudies muzikavimas ir jo būdų kaita lėmė etninės muzikos transformacijas. Liaudies muzikos kūrinų trūkumas laikui bėgant paskatino aranžuoti senuosius, juos *sušiuolaikinti* ir taip iš naujo pritraukti klausytoją, populiarinti senolių kultūrinį palikimą. Folkloro kitimas paskatino ir instrumentų modernėjimą: senieji liaudies instrumentai išnyko, o dabartiniai atlikėjai naudoja praktiškesnius instrumentus. Liaudies muzikos šiuolaikiškas pateikimas mielai priimtinas ne vienam šiandienos klausytojui ir pamažu sulaukia vis daugiau susidomėjimo. Galima manyti, kad ateityje stilizuotos liaudies muzikos populiarumas tik didės.

2. KAPELA „VENTUKAI“: MUZIKINĖS VEIKLOS RAIDA

2.1. Kapelos „Ventukai“ muzikinės veiklos apžvalga

Liaudiškos muzikos kapela „Ventukai“ susikūrė 1987 metais, Akmenės rajone, Ventos miesto muzikos mokykloje ir vadinosi „Vaikų ir jaunimo liaudiškos muzikos kapela *Ventukai*“. Tuometinis kolektyvo vadovas ir įkūrėjas buvo Akmenės rajono Ventos muzikos mokyklos mokytojas Raimondas Dievinas. Jis 1985 metais įgijęs chorinio dirigavimo specialybę tuometinėje LTSR Valstybinėje konservatorijos Klaipėdos fakultete (dabar Klaipėdos universitetas, Menų fakultetas), atėjo dirbti į Ventos muzikos mokyklą. Pedagogo aistra buvo lietuvių liaudies muzika, folkloras, todėl jis sumanė suburti į ansamblį visus bendraminčius, be galo norėjo perteikti ugdytiniams žinias apie lietuvišką folklorą, išmokyti juos pamilti liaudies muziką. Tai buvo jo gyvenimo tikslas ir siekiamybė. To pasekoje gimė lietuvių liaudies kolektyvas „Ventukai“. Tuometinį kolektyvą sudarė 20 žmonių: atlikėjų amžius svyravo nuo 11 iki 27 metų.

Raimondas Dievinas kolektyvui „Ventukai“ vadovavo iki 2009 metų. Tais lemtingais metais Akmenės rajono savivaldybė nebeskyrė finansavimo R. Dievino vadovaujamai kapelai, tad pastarasis buvo atleistas iš pareigų, o „Ventukų“ veikla sustabdyta.

Per tą laiką, kol R. Dievinas vadovavo „Ventukų“ kolektyvui, jis pats sukūrė visas kapelos atliekamas lietuvių liaudies dainų aranžuotes. Didžioji dalis jų buvo parašytos per pirmuosius kolektyvo gyvavimo metus ir atliekamos tradiciškai, liaudiškai, netaikant jokio liaudies dainų modernizavimo. Po to, išaugus kapelos populiarumui ir pradėjus dalyvauti televiziniuose projektuose, senos dainos įgavo naują skambesį: buvo atliekamos tais pačiais instrumentais, tačiau keitėsi kūrinų atlikimo tempas, ritmas, atsirado improvizacija. „Ventukų“ atliekamos liaudies dainos buvo *apvilktos* nauju, moderniu, stilizuotu „rūbu“. Sprendimas naujai aranžuoti senas „Ventukų“ dainas paskatino noras įtikti šiuolaikiniam klausytojui, naujai perteikti senas tradicijas ne tik Akmenės rajone, bet ir visoje Lietuvos teritorijoje. Kolektyvas koncertavo įvairiose Lietuvos televizijos kanalų projektuose, taip pat ir užsienio šalyse: Latvijoje, Lenkijoje, Italijoje, Austrijoje, Vatikane. Tuo buvo pasiekta prasmingų rezultatų: „Ventukų“ kapela tapo žinoma. Šio kolektyvo gerbėjų ratas ženkliai išsiplėtė. Ypač jį pamėgo jaunimas. Darytina išvada, kad kapelos „Ventukai“ atliekama modernizuota liaudies muzika pasiekė didžiąją dalį visuomenės ir leido išgirsti naują liaudies folkloro skambėjimą.

Nuo 1987 iki 2009 metų liaudiškos muzikos kapela „Ventukai“ labai išpopuliarėjo ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Populiarindami lietuvių liaudies muziką jie per pastarąjį laikotarpį surengė daugiau kaip 1550 koncertų: dalyvavo aibėje festivalių, konkursų, ne tik regioniniuose, bet ir tarptautiniuose. Vien 1998 metais „Ventukų“ septyni koncertai įvyko užsienyje. Tais metais kolektyvas aplankė Latviją, Lenkiją, Italiją, Austriją ir net Vatikaną, kur koncertavo tuometinio popiežiaus Jono Pauliaus II-ojo audiencijos metu Šv. Petro aikštėje. Pats pirmasis užsienio koncertas įvyko Lenkijoje, kur „Ventukų“ kapela buvo taip šiltai sutikta, jog po kolektyvo koncertinio pasirodymo salėje buvę žiūrovai plojo atsistoję ir kvietė atvykti pas juos koncertuoti kuo dažniau. Kapelos vadovas R. Dievinas ir visas „Ventukų“ kolektyvas liko sužavėti publikos reakcijos ir net negalėjo įsivaizduoti, kad mūsų, lietuviška muzika, bus taip šiltai priimta svečioje šalyje.

Nuo pat pirmųjų kapelos įkūrimo dienų, „Ventukai“ ėmė aktyviai koncertuoti ir Lietuvoje. Praėjus pirmiems metams nuo kolektyvo įkūrimo, jie buvo koncertavę įvairių Lietuvos miestų bei rajonų koncertų salėse. Kiek žinoma iš tuometinių atsiliepimų, labiausiai žiūrovus žavėjo kapelos solistai A. Lapkus, D. Kumpikevičius. Abejingais žiūrovų laikyti neleisdavo ir puikiai savo instrumentus įvaldę atlikėjai bei pritariantys vokalai.

Per visą „Ventukų“ gyvavimo laikotarpį nuveikta labai daug, o pelnytas visuotinis pripažinimas leidžia suvokti, kad lietuvių tautai artimos muzikos skambėjimas buvo daugeliui tikrai priimtinas. „Ventukai“ išleido 5 garso kasetes bei kompaktines plokšteles: „Gegužinė“, „Ten kur Venta“, „Keliam su daina“, „Susitikimas“ ir „Ventukai. Visų laikų geriausios dainos“. Reikia pabrėžti, kad plokštelės „Susitikimas“ bei „Keliam su daina“ tapo Auksiniais diskais dvejus metus iš eilės (2005 ir 2006 metais). „Ventukų“ repertuare yra 48 originalūs ir 53 vadovo R. Dievino aranžuoti kūriniai. Vadovas nuolat kruopščiai atrinkdavo kiekvieną kūrinį ir jį pritaikydavo kolektyvui. Daugiausia „Ventukų“ atliekamuose kūkiniuose yra pakeista harmonija, ritmas, ypač daug naudojama moduliacijų bei šiuolaikinės harmonijos ir ritmikos, o melodija ir tekstai – palikti originalūs. Labiausiai šiuolaikinės harmonijos ir ritmikos elementai atsispindi „Ventukų“ atliekamoje lietuvių liaudies melodijų pynėje „Tykus vakars“. Visa tai, R. Dievino nuomone, priartina liaudies muziką prie šiandieninio klausytojo, padaro ją patrauklesne, sušiuolaikinta, ji klausytojams tampa lengviau ir paprasčiau suvokiama.

2005 m. neliko nė vieno Lietuvos rajono, kuriame nebūtų koncertavę „Ventukai“. Kolektyvas dalyvavo daugybėje respublikinių švenčių, konkursų, tokiuose kaip „Grok Jurgeli“, „Linksmoji armonika“, „Jurginės“, „Griežk, smuikeli!“, „Ant rubežiaus“, „Grok, žemaiti“ ir t.t.

Juose tapo nugalėtojais, diplomantais, laureatais ar žiūrovų simpatijų prizininiais. 2004 metais kolektyvas pelnė Lietuvos Liaudies kultūros centro organizuojamo konkurso „Aukso paukštė“ nominacijos „Geriausiais liaudiškos muzikos kapelos kolektyvas ir vadovas“ nugalėtojų vardą. Tačiau bene labiausiai „Ventukus“ išgarsino televizijos projektai. 2003 metais kolektyvas dalyvavo ir tapo „Duokim garo!“ čempionais, o 2004 metais visai Lietuvai nubalsavus buvo paskelbti „Nacionalinės muzikos lygos“ čempionais. Nepaisant to, kolektyvas yra ir dviejų radijo stoties „Martis“ įsteigtų nominacijų laimėtojai: „Perspektyviausias muzikinis kolektyvas ‘99“ ir „Populiariausias muzikinis kolektyvas“, išrinktas klausytojų 1999 metais. Už liaudiško muzikos propagavimą ir rajono reprezentavimą, kapelos vadovas R. Dievinas, Akmenės rajono laikraščio „Vienybė“ išrinktas populiariausiu 1997 metų rajono žmogumi. Paradoksalu tik tai, kad dėl finansų trūkumo Akmenės rajono savivaldybėje, 2009 metais kapelos vadovas R. Dievinas buvo priverstas išeiti iš darbo, taigi jam teko palikti kapelą „Ventukai“.

Liaudiškos muzikos kapela „Ventukai“ yra pelniusi didžiosios Lietuvos dalies simpatijas. Jos atliekama modernizuota etninė muzika, charizmatiškumas, veržlumas, jaunatviškumas, atsidavimas įgyvendino vadovo R. Dievino tikslą išpopuliarinti liaudišką muziką. Lietuvoje modernizuoto folkloro raiška pamažu tampa taip pat viena daugelio muzikavimo formų, kurių dėka liaudies muzika turi galimybę adaptuotis šiandieninėje aplinkoje, pateisindama *gyvosios tradicijos* nešėjos statusą (Stoškuvienė, Žalys 2009).

2009 metais, kuomet R. Dievinui teko palikti „Ventukų“ kapelą, šio kolektyvo veikla buvo *užšaldyta*. Tačiau netrukus kolektyvo vadovo pareigas prisiėmė buvęs ilgametis kapelos solistas Juozas Butnorius, pavadinęs kolektyvą stilizuotos lietuvių liaudies muzikos kolektyvu „Ventukai“. Nors J. Butnorius „Ventukams“ ėmė vadovauti 2009 metais, jų pirmasis pasirodymas, kurio metu Lietuvai buvo perduota žinia apie atgijusius „Ventukus“, įvyko tik po metų, 2010 metų spalio 12 dieną LNK televizijos laidoje „Lietuvos daina“. Nuo to laiko kolektyvą sudaro devyni nariai: šeši muzikantai ir trys solistai.

Taip jau sutapo, kad „Ventukų“ kapelai atgijus, panašiu laiku susikūrė ir UAB „Ventukų pramogos“. Įmonės pagrindine veikla tapo renginių bei koncertų organizavimas Lietuvoje ir užsienyje. Tačiau įmonei įsitvirtinti renginių organizavimo terpėje buvo ne taip paprasta, kitaip sakant, tai tapo didžiuliu iššūkiu dėl milžiniškos konkurencijos. Kaip paaiškėjo vėliau – vien žinomo vardo neužteko.

Užsiimant renginių, koncertų organizavimo veikla, įmonei buvo reikalingas ne tik jos veiklą organizuojančio asmens žinomumas, teikiamų paslaugų kokybė, bet ir pažintys šioje sferoje. Tam tikslui buvo suburta darbuotojų komanda, turinti patirtį renginių organizavimo srityje. Įmonės įsitvirtinimui rinkoje buvo padaryti šie sprendimai:

- Įmonės pavadinime naudojamas visiems žinomas vardas – „Ventukai“.
- Pasirašyta sutartis su *Google* atstovybe Lietuvoje dėl įmonės „matomumo“ internete.
- Suburta renginių organizatorių komanda, turinti patirtį šioje srityje.
- Atidaryta didžiausia Lietuvoje renginių vedėjų agentūra.
- Teikiamos reklamos paslaugos klientams.
- Įmonė kasmet dalyvaudavo kasmetinėje parodoje „Mūsų vestuvės“.

Kadangi tiek įmonėje, tiek muzikiniame kolektyve figūravo vardas „Ventukai“, buvo gaunama abipusė nauda: „Ventukai“ savo koncertuose reklamuodavo, reprezentuodavo įmonę, o įmonė, savo ruožtu – muzikinį kolektyvą „Ventukai“.

Tačiau susiklostė situacija, kuri atskleidė, kad stilizuotos lietuvių liaudies muzikos kolektyvo „Ventukai“ ir UAB „Ventukų pramogos“ vadovui yra sunku susitvarkyti su prisiimtomis pareigomis. 2013 metais, teismo sprendimu, buvo sustabdyta UAB „Ventukų pramogos“ veikla, o „Ventukų“ kolektyvui teko sumažinti savo veiklą. Šiuo metu kolektyvas dažniausiai koncertuoja uždaruose įmonių renginiuose, miestų bei miestelių šventėse, kartais dar pasirodo įvairiuose televiziniuose projektuose, tačiau tokio aktyvaus koncertavimo ir lietuvių liaudies muzikos populiarinimo laikmečio, kaip kad buvo prieš dešimtį metų – nebėra.

Kolektyvo „Ventukai“ vadovų pasikeitimas kardinaliai apribojo jų liaudies muzikos populiarinimą šalyje ir užsienyje. Dėlto visuomenei sumažėjo galimybių išvysti geriausią Lietuvoje liaudies muzikos kapelą, kuri daugelį metų skleidė šalyje meilę etninei muzikai ir garsino šalį svečiose šalyse.

Žinodami pop muzikos populiarumą ir siekdami išsaugoti folklorą, vis daugiau kapelų siekia modernizuoti savo veiklą ir priartinti ją prie šiuolaikinės kultūros, kad kiekvienam visuomenės nariui ji būtų priimtina, įdomi ir suprantama. Belieka tikėtis, kad „Ventukai“ dar sugrįš į didžiąsias Lietuvos scenas ir jų atliekamos muzikos populiarumas pavergs daugelio klausytojų širdis.

2.2. Meninio projekto „Ventukų veiklos retrospektyva“ repertuaro analizė

„Jurgeli, meistreli“

Lietuvių liaudies melodijos pynė aranžuota Raimundo Dievino (1 priedas).

Tonacija: pagrindinė - G-dur, tačiau, kadangi kūrinys vystomas variantiniu principu, tad tonacija moduliuoja 61t. į Es-dur, 89t. į As – dur, 112 į A-dur ir 128t. grįžta į pagrindinę tonaciją – G-dur.

Metras kintantis:

1-36t. – 2/4.

37-44t. – 4/4.

45-64t. – 2/4.

65-72t. – 4/4.

73-135t. – 2/4.

136-1695. – 4/4.

Įžangoje – nuo 1-36t. medžiaga plėtojama pagrindinėje G-dur tonacijoje, naudojant tonikos kvartsektakordus, tonikos sektakordus, subdominantės sektakordus, dominantes be tercijos apvertimus. Ryškus dominantės preiktas 17-32t. 37 takte pasirodo tema – kurios forma yra dviejų dalių paprastoji – t.y. uždainis ir priedainis.

Uždainio forma yra uždaras simetriškas, dviejų sakinių, keturių motyvų, aštuonių taktų periodas, kurio melodinė linija padvigubinama tercijos intervalu.

45 takte pasirodęs priedainis įgauna „daugiau svorio“, nes melodinėje linijoje suskamba trigarsiai akordai: tonikoskvartsektakordas, tonikoskvintakordas, dominantės septakordas be tercijos, tonikoskvartsektakordas. Uždainio forma yra uždaras, simetriškas, keturių sakinių, aštuonių motyvų, šešiolikos taktų periodas.

61 takte įvyksta staigi moduliacija į tolimo giminingumo tonaciją Es-dur. Ši temos variacija taip pat turi įžangą, tačiau tik keturių taktų ir ji visa yra labai aiškiai girdimas dominantės preiktas, besitęsiantis keturis taktus.

Kaip pradžioje eksponuojamai temai 37–60 takte, taip pat ir 65 pasirodžiusi temos variacija yra dviejų dalių paprastosios formos su įžanga, kurią sudaro su periodai – uždainis ir priedainis. Uždainis 65–72t. yra parašytas simetriško, dviejų sakinių, 8taktų uždaras periodas, kurio melodinė linija padvigubinama tercijos intervalu.

Priedainis 16t. trijų sakinių, nesimetriškas, keturių motyvų periodas, kurio melodinė linija papuošta trigarsiai su subdominantės kvartsekstakordais, tonikos kvintakordais bei didžiosiomis ir mažosiomis tercijomis.

Vidurinėje kūrinio dalyje pasigirsta nauja tema As-dur tonacijoje 89–111t., vėliau, 112–127t. staigiai moduluojanti į tonaciją A-dur.

89–111t. – tai dviejų periodų su autentiniu papildymu (98–99t.) darinys. Pirmasis periodas 89–99t dviejų sakinių darinys. Pasižymintis dominantės tercivartakordo bei tonikos kvintakordo sąskambiais, darinys nuo 100 iki 111 takto nesimetriškas periodas, kuriam būdingas didžiųjų bei mažųjų tercijų intervalų skambėjimas bei subdominantės kvartsekstakordas.

112–127taktuose naujoji tema skamba A-dur tonacijoje, kurią sudaro du simetriški periodai iš keturių sakinių, aštuonių motyvų ir šešiolikos taktų. Skambėjimui būdingos didžiosios ir mažosios tercijos bei subdominantės kvartsekstakordai.

128–159 taktai – variacinė repriza, pagrindinėje G-dur tonacijoje. Būdinga akordų, iki keturių garsų bei chromatizmų įvairovė.

160–169 taktai kodetė sekvencinių principų motyvas vedamas į pabaigos kulminaciją Šioje dainų pynėje persipina tradicinės lietuvių liaudies melodijos, kurios iš pažiūros labai panašios, tačiau tuo pačiu ir kontrastingos, gyvos, klausytoją inspiruojančios šokiui ar linksmam liaudiškam palingavimui. Nesunkios melodinės linijos leidžia jas atlikti kiekvienam, o tai asocijuojasi su „tautos balsu“.

Ridig do

Muzika Vytauto Juozapaičio. Lietuvių liaudies melodija aranžuota Raimundo Dievino (2 priedas).

Metras:

2/4

Tonacinis planas:

Es-dur – G-dur

1-5 taktai – įžanga, būdingas intensyvus šešioliktainių judėjimas.

6-25 taktai – dviejų išplėstinių sakinių nesimetriškas periodas, išreikštas aštuntinių bei ketvirtinių paralelių tercijų judėjimu.

26-40 – dviejų išplėstinių sakinių po šešiolika taktų simetriškas periodas, būdingi veržlūs įsimenantys intervalai ir ritmika.

6-40 taktai – dalis kartojama du kartus. Galima ją žymėti raide A. 41-45 taktuose – įžangos melodija suskamba jungiamojoje partijoje, kuri padeda temai moduliuosi iš Es-dur tonacijos į G-dur.

46-79 taktai – tai lyg dalies A (6-40t.) moduliacinis variantas, todėl ją galime žymėti A1. Visai dainai yra būdingi dainingi paralelių tercijų bei grynųjų kvintų intervalai, įsimenanti ritmika primenanti šokį. Kūrinio pagrindas tradicinė liaudiška melodija „Rigdigdai“

Jurgelio polka

Lietuvių liaudies muzika Raimundo Dievino. Žodžiai D. Guobaitės (3 priedas).

Tonacinis planas:

Des-dur – As-dur – B-dur

Metras:

2/4

1–16 taktai – įžanga. Des-dur tonacijoje. Tai šešiolikos taktų, dviejų išplėstinių sakinių simetriškas periodas. Skambėjimui būdingo paralelės tercijos.

17–49 taktai – dainos uždainis. Dviejų identiškų periodų formos. Skamba As-dur tonacijoje. Būdingas judėjimas ketvirtinėmis ir aštuntinėmis bei paralelių tercijų skambėjimo pratęsimas, kaip ir įžangoje, tai lyg visą kūrinį vienijantis segmentas.

50–53 taktai – jungiamoji moduliacinė partija.

54–75 taktai – priedainis. 32 taktų, dviejų išplėstinių sakinių po šešiolika taktų periodas ir B-dur.

Ventukai

Lietuvių liaudies muzika ir žodžiai Raimundo Dievino (4 priedas).

Tonacinis planas:

Es-dur – F-dur.

Metras kintantis:

3/4- 2/4

1–16 taktai – įžanga. Dviejų simetriškų ir uždarų periodų forma, iš kurių kiekvieną jų sudaro du sakiniai po keturis taktus.

17–32 taktai – uždainis taip pat dviejų simetriškų ir uždarų periodų forma, iš kurių kiekvieną jų sudaro du sakiniai po keturis taktus.

33–40 taktai – priedainis – kartojamas du kartus. Vieną kartą iki keturiasdešimto takto, antrą kartą iki keturiasdešimt trečio. T.y. dviejų voltų. Jį sudaro vienas simetriškas periodas, į kurį įeina du sakiniai po du motyvus ir po keturis taktus.

44–56 – dar sykį pakartojamas priedainis, jis yra identiškas tam, kuris skamba Es-dur tonacijoje, tačiau, pabaigoje, norint pabrėžti žodžių svarbumą ir dainos finalą suskamba F-dur tonacijoje.

Melodijų pynė „Tykus vakars“

Lietuvių liaudies melodijų pynė, aranžuota Raimundo Dievino (5 priedas).

Tonacinis planas:

Des-dur – E-dur – F-dur – A-dur – Es-dur – F-dur – G-dur

Metras kintantis:

4/4, 3/4, 2/4.

1–38 taktai – medžiaga plėtojama tonacijoje Des-dur. Suskamba devyni muzikiniai sakiniai sudarydami keturis nesimetriškus periodus iš trisdešimt aštuonių taktų.

39–79 taktai – temos plėtojamos E-dur tonacijoje. Šiam muzikiniam dariniui būdingas prieš tai medžiagoje išaugintas aukštas registras, paralelės tercijos, judėjimas aktyviomis aštuntinėmis. (58-65 taktai keturbalsiai akordai)

80–93 taktai – nesimetriškos periodo formos pragrojimas F-dur tonacijoje.

94–124 taktai – pasirodo nauja medžiaga A-dur tonacijoje. Melodinė linija dvigubinama intervalais nuo didžiosios sekundos iki didžiosios sekstos, tačiau vyrauja paraleliniai judėjimai didžiosiomis ir mažosiomis sekstomis bei tercijomis.

125–140 taktai – aktyvus akordeono solo Es-dur tonacijoje. Plėtojamas minimalistine technika arpedžio būdu vartomas tonikos sektakordas bei dominantės sekundakordas be kvintos.

141–155 taktai – pragrojimas F-dur tonacijoje nesimetriško periodo formos, dominuoja tonikos sektakordas ir dominantės kvinsektakordas.

156–198 taktai – melodija plėtojama sekvenciniu principu. Padalą sudaro trys nesimetriški periodai iš septynių sakinių bei trisdešimt vieno takto.

199–212 taktai – pasirodžiusi tema suskamba G-dur tonacijoje. Nesimetriško periodo formos, dviejų sakinių su plagaliniu papildymu (211–212t.).

„Tikras žemaitis“

Lietuvių liaudies melodija aranžuota Raimundo Dievino (6 priedas).

Tonacinis planas:

f-moll – C-dur – f-moll – C-dur – f-moll Kintantis metras:

4/4, 3/4, 2/4

1–10 taktai – dešimties taktų įžangai f-moll tonacijoje būdingos paralelinės tercijos, kvartos-kvintos santykio trigarsiai akordai, dominantės kvintakordas primenantis preiktą.

11–25 taktai – uždainis. Penkiolikos taktų, du nesimetriški periodai sudaryti iš keturių sakinių.

26–33 taktai – vieno periodo formos priedainis C-dur tonacijoje. Melodija sudvigubinta paralelinėmis tercijomis.

34 taktas – antra priedainio volta.

35–54 taktai – pragojimas f-moll tonacijoje, du nesimetriški periodai.

55–84 taktai – tiksliai pakartota uždainio (11–25 taktai) medžiaga f-moll tonacijoje.

85–92 taktai tiksliai pakartota priedainio (26–33 taktai) medžiaga C-dur tonacijoje.

93–94 – antra priedainio volta.

95–109 – plėtojama įžangos (1–10 taktai) medžia f-moll tonacijoje.

Krikštynos

Muzika ir žodžiai Raimundo Dievino (7 priedas).

Tonacinis planas:

C-dur – F-dur – B-dur – Es-dur – G-dur – G-dur – C-dur

Metras:

2/4

1–6 taktai – šešių taktų įžanga, kurioje ryškus šešioliiktainių judėjimas, paralelės terdijos.

7–31 taktai – uždainis, sudarytas iš dviejų nesimetriškų periodų, melodijoje vyrauja plati intervalika nuo mažosios tercijos iki oktavos C-dur tonacijoje.

32–47 taktai – priedainis. Medžiaga plėtojama F-dur tonacijoje (t.y. pagrindinės tonacijos subdominantės funkcijos tonacijoje) dviejų simetriškų periodų formoje. Skambėjime ryškios tercijos bei judėjimas šešioliiktainėmis.

48 taktas – antra priedainio volta.

49–68 taktai – moduliacinė koda, kurioje tonacijose B-dur, Es-dur, G-dur, C-dur skamba tonikos sektakordai, dominantės sekundakordai, tonikos kvintakordai, dominantės dektakordai bei subdominantės kvartsektakordai.

Du gaideliai

Lietuvių liaudies melodijos pynė aranžuota Raimundo Dievino (8 priedas).

Tonacinis planas:

G-dur – D-dur – A-dur – E-dur – A-dur – D-dur – G-dur – B-dur – Es-dur – F-dur.

Metras kintantis:

2/4 3/4

1–2 taktai – dviejų taktų įžanga G-dur tonacijoje.

3–27 taktai – medžiaga plėtojama G-dur tonacijoje.

28–41 taktai – medžiaga plėtojama D-dur tonacijoje.

42–57 taktai – medžiaga plėtojama A-dur tonacijoje.

58–59 taktai – antra volta.

60–115 taktai – medžiaga plėtojama E-dur tonacijoje.

116–139 taktai – medžiaga plėtojama A-dur tonacijoje.

140–173 taktai – medžiaga plėtojama D-dur tonacijoje.

174–224 taktai – medžiaga plėtojama G-dur tonacijoje.

225–248 taktai – medžiaga plėtojama B-dur tonacijoje.

249–273 taktai – medžiaga plėtojama Es-dur tonacijoje.

274–298 taktai – medžiaga plėtojama F-dur tonacijoje.

Šioje dainių pynėje akivaizdi moduliacinė medžiagos plėtojimo technika, kai kiekviena pynės padala suskamba vis naujoje tonacijoje, kartais sugrįžta į jau girdėtą, kaip G-dur, A-dur, E-dur. Jos kūrinyje pasirodo po keletą kartų. Muzikinėje kalboje naudojamos paralelės tercijos, sektos, nevengiama dominantės septakordo ir kvintakordo apvertimų, taip pat tonikos ir subdominantės. Ritmas įvairus, gyvas, primenantis šokį, ką akivaizdžiai diktuoja metras.

Telebimbam „Namelis“

Lietuvių liaudies melodija aranžuota kapelos „Ventukai“ narių.

Tonacija:

Fis-dur

Metras:

4/4

Tai kūrinys parašytas dviejų dalių forma, iš kurių viena yra uždainis, o kita priedainis. Kūriniui būdingas sinkopinis ritmas, smagi nuotaika, neplatus diapazonas. Dainos forma aiški, kvadratinė sudaryta iš simetriškų uždarytų periodų, suskamba moduliacija.

Dainos schema:

Įžanga – uždainis – priedainis – uždainis – priedainis – pragrojimas – priedainis x3.

Instrumentai: Akordeonas, trimitas, tūba, birbynė, smuikas, būgnai.

Vairas Broliai

Lietuvių liaudies melodija sukurta Rolando Janušo, aranžuota kapelos „Ventukai“ narių.

Tonacija:

D-dur

Metras:

4/4

Kūrinys parašytas klasikinės dviejų dalių formos, iš kurios viena yra uždainis, o kita priedainis. Dainai būdingas neplatus diapazonas kompensuojamas rečitatyvui dainavimu, ramų judėjimą primenantis ir judėjimo dainai suteikiantis ritmas.

Forma aiški, tačiau ne visi periodai idealiai simetriški, tai sudaro galimybę naujam skambesiui išsiveržimui iš rėmų ir asocijuojasi su paties kūrinio tematika.

Dainos schema:

Įžanga – uždainis – priedainis – uždainis – priedainis – pragrojimas – moduliacinė koda, kurioje plėtojama priedainio tema moduliuojančios sekvencijos principu.

2.3. Meninis projektas „Ventukų“ veiklos retrospektyva

Vystant ir plėtojant meninį projektą „Ventukų veiklos retrospektyva“ buvo naujai perdainuota eilė kūrinų, paimtų iš ansamblio įrašų. Jie buvo sumontuoti ir pateikti chronologine tvarka. Tai lėmė katedroje dirbančių dėstytojų, bakalauro darbo vadovo įžvalgos ir požiūriai.

Pasitarus su bakalauro darbo vadovu, buvo nuspręsta, kad projektas „Ventukų veiklos retrospektyva“ galėtų būti kiek kitoks, nei įprasti projektai. Peržiūrėjus visą koncertinę kapelos „Ventukai“ medžiagą, buvo išrinktos ir į atskirą DVD perkeltos pačios įsimintiniausios ir gražiausios akimirkos iš visos „Ventukų“ kolektyvo koncertinės veiklos, kurios dalyviu nuo pat pradžios buvo šio darbo autorius.

Pirma daina „Aš pasėjau ąžuolą“. Tai pirmasis koncertas, kuriame dalyvavo Karolis Akulavičius su kapela „Ventukai“ ir pirmoji jo atlikta daina soline partija. Koncertas vyko 2000 metais, Ventos kultūros centre. Pirmieji Kapelos „Ventukai“ egzistavimo metai buvo tik pradžia ilgo kelio į didžiąsias scenas. Tuo metu „Ventukų“ kolektyve dalyvavo didelis skaičius „Ventos“ muzikos mokyklos mokinių. Iš viso buvo apie 30 kapelos „Ventukai“ narių.

Antroji daina „Grok Jurgeli“. „Grok Jurgeli“ buvo atlikta „LNK“ televiziniame projekte „NML - nacionalinė muzikos lyga“. Pastarajame projekte kova vyko prieš Džordaną Butkutę. Dalyvavimas šiame projekte buvo didelė patirtis bei iššūkis. Šios lietuvių liaudies dainos graži ir harmoninga aranžuotė, kurią paruošė Raimundas Dievinas, padėjo nugalėti D. Butkutę. Į televizinius projektus vykdavo ne visi kapelos „Ventukai“ nariai, vykdavo tie, kurie būdavo gabiausi, drausmingiausi, pareigingiausi ir labiausiai klausydavo vadovo žodžio.

Trečioji daina „Krikštynos“. Su šia daina „Ventukų“ pasirodymas įvyko „TV3“ televizijos kanale „Mis rinkimai“ konkurse. Bėgant laikui „Ventukų“ koncertinė veikla darėsi vis įdomesnė aplinkiniams žmonėms, tad užimtumas vis didėjo. Šiam reiškiniai didelės įtakos turėjo įvairios reklamos bei televizijos projektai.

Ketvirtoji daina „Ko liūdi berželi“. Su šia daina „Ventukų“ kolektyvas dalyvavo Lietuvos televizijos projekte „Duokim Garo!“. Tai buvo naujas iššūkis – atstovauti Akmenės rajoną. Tuo metu buvo rungiamasi su Vilkaviškio rajono kapela. Žmonių dėka, jų palaikymu bei pasitikėjimu „Ventukai“ šventė pergalę.

Penktoji daina „Ventukai“. „LNK“ televizijos kanalo komanda pakvietė „Ventukų“ kolektyvą sudalyvauti „LNK 10 metų“ jubiliejiniame koncerte. Tai buvo vienas iš geriausių

kolektyvo koncertų, kuriame teko pasirodyti vienoje iš didžiausių scenų Lietuvoje. Su kiekvienu koncertu buvo vis labiau tobulėjama bei įgaunama daugiau patirties. Taip pat susipažįstama su įvairiausiais Lietuvos atlikėjais.

Šeštoji daina - pynė „Jurgeli meistrelė“. Tai dar viena iš svarbiausių, lemtingų „Ventukų“ kapelos gyvenimo akimirų, kuomet buvo kovojama prieš Andrių Rimiškį. Šios pynės aranžuotė bei atlikimas pavergė Lietuvos žiūrovų širdis ir jų palaikymo dėka buvo iškovotas laimėjimas.

Septintoji daina „Tikras žemaitis“. Ši daina kapelos nariams buvo viena iš smagiausių dainų. Su šia daina pasiekta pergalė kovoje prieš Andrių Rimiškį.

Aštuntoji daina - pynė „Tykus vakaras“. Tai nuostabi lietuvių liaudies pynė, hormanizuota Raimundo Dievino. Su šia daina „Ventukų“ kolektyvas kovojo prieš Viliją, kuri neseniai buvo išpopuliarėjusi vykusiame „LNK“ televizijos projekte „Kelias į žvaigždes“. Raimundo Dievino talento dėka, kuris subūrė tokį nuostabų kolektyvą „Ventukai“, kūrė šiuolaikiškas liaudiškų dainų aranžuotes, buvo pavergtos visos Lietuvos žmonių širdys. Tad šio vadovo vadovaujamam „Ventukų“ kolektyvui atiteko garbė laimėti kovą prieš Viliją Matačiūnaite.

Devintoji daina „Stovi namelis“. Su šia daina kolektyvas „Ventukai“ dalyvavo „LNK“ televizijos projekte „Lietuvos daina“. Tuo metu kapeloje iš senųjų kapelos narių buvo likę tik keli pagrindiniai atlikėjai: Karolis Akulavičius ir Juozas Butnorius. Kadangi jau tuo metu kapelos „Ventukai“ vadovas nebebuvo tas pats, daugelis kolektyvo narių buvo pasikeitę. Tuo metu kolektyvo vadovu tapo Juozas Butnorius. Pakeitus dainos „Stovi namelis“ aranžuotę ir įjungus lietuvių liaudies instrumentus buvo pelnyta nemažai žiūrovų simpatijų.

Dešimtoji daina „Broliai“. Ši daina buvo paskutinė „Ventukų“ kolektyvo atlikta daina, kuri dar nuskambėjo 2012 televiziniame projekte „Lietuvos daina“.

IŠVADOS

1. Nagrinėtų mokslinių šaltinių analizė parodė, kad esminis kapelų muzikinės veiklos uždavinys yra etninės kultūros puoselėjimas. Tai lėmė liaudies muzikos atlikimą, jo unikalumą, savitumą. Kai buvo sukurti patobulinti liaudies muzikos instrumentai, ėmė rasti antrinis folkloras, kuris tapo tautiškumo simboliu, kol galiausiai kapelų atliekami kūriniai tapo stilizuoti ir sumoderninti. Kapelų muzikavimo stilių visuomet įtakojo kartų kaita, laiko tėkmė, kultūrinio gyvenimo naujovės, padedančios išsradingiau pritraukianti klausytoją.
2. Kapelų raidos tendencijų kaita pamažu įsivyravo visuose Lietuvos regionuose. Laikui bėgant kapelų sudėtis ėmė plėstis, jos įgavo pavadinimus. Iš svetur atkeliavę prigijo ir nuotaikingais skambesiais liaudies muziką pagyvino nauji instrumentai, buvo sukurta begalė naujų lietuviškų dainų, bei jų aranžuotųjų, o tai labai pagyvino nusistovėjusį lietuvių folklorą, žadino tautos savimone.
3. Išanalizavus kolektyvo „Ventukai“ gyvavimo istoriją konstatuotina, kad jų atliekama stilizuota lietuviška muzika daugiausia klausytojų sulaukė 2004–2009 metais. Šis laikotarpis atspindi metą, kuomet mūsų tauta labiausiai domėjosi liaudiška muzika. „Ventukų“ populiarumas gal ir toliau būtų neblėšęs, tačiau kolektyvo vadovų pasikeitimas ir UAB „Ventukų pramos“ įsteigimas pristabdė kapelos veiklą.
4. Išanalizavus kūrinis, aiškiai matomas kapelos „Ventukai“ vadovo Raimundo Dievino lietuvių liaudies kūrinų modernizavimas, sušiuolaikintos lietuvių liaudies dainos bei pynės. Taip atsispindėjo mano meniniame projekte. Buvo rodoma kapelos „Ventukai“ retrospektyvos filmuota medžiaga. Ji atrinkta iš įvairių ansamblio įrašų. Filmuotoje medžiagoje buvo rodomos įsimintiniausios akimirkos, kuriose pastebimos kapelos „Ventukai“ išskirtinės modernizuotos lietuvių liaudies dainos.

LITERATŪRA

1. Aleknaitė E. (2013). *Etninės kultūros veikėjų interpretacijos XXI a. pr. Lietuvos folkloro ansamblių judėjime*. Daktaro disertacija. Kaunas.
2. Alenskas V. (2000). Kai kurie lietuvių liaudies instrumentų ansamblių ir kaimo kapelių raidos savitarpio ryšio aspektai. *Liaudies muzika: liaudies muzikos katedros pedagogų mokslo darbų rinkinys*. Klaipėda, p. 121–125.
3. Alenskas V. (2011). Kapelos dainų šventėje. *Gimtasis kraštas*, (p. 75–77). Klaipėda.
4. Apanavičius R., Baltrėnienė M. (1991). *Lietuvių liaudies muzikos instrumentai*. Vilnius.
5. Apanavičius R. (2009). Etninių muzikos instrumentų gaivinimo sąjūdis Lietuvoje XIX a. pabaigoje – XX a. pirmojoje pusėje. *Tradicija ir dabartis*, nr.7, p. 9–26.
6. Apanavičius R. (2003). Lietuvių etninis instrumentinis muzikavimas XX amžiuje: tradicijų kaita. *Liaudies kultūra*, nr.1, p. 41–43.
7. Avramecs B., Muktupavels V. (2000). *Pasaulio muzika*. Vilnius.
8. Baika A. (1994). *Kaimo armonikos*. Vilnius.
9. Baltrėnienė M. (1999). *Lietuvos liaudies muzikos instrumentai*. Vilnius: Lietuvos TSR aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija.
10. Baltrėnienė M. (1972). *Lietuvių liaudies muzikos instrumentai: mokymo priemonė*. Vilnius.
11. Barniškienė R. (2003). *Po qžuolo šakom*. Ukmergė.
12. Baltrėnienė M. (1999). Etnomuzika ir folklorizmo apraiškos. *Liaudies kultūra*, nr.4, p. 32–36.
13. Bartusevičius V. (1983). *Liaudies meno baruose*. Vilnius.
14. Birgelis S. (2008). Vėl gegužio žiedai. *Aušra*, nr.7, p. 1–3.
15. Čepienė I. (2009). *Dėl šiuolaikinio etnokultūrinio ugdymo mokykloje: problemų analizė*. Švietimas ir mokslas: Lietuvos Respublikos seimas. [interaktyvus], [žiūrėta: 2013 12 13]. Prieiga per internetą:
<http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=2232&p_d=21387&p_k=1>.
16. Dundulienė P. (1991). *Lietuvių etnologija*. Vilnius.
17. Etaplius (2012). *ŠU liaudiškos muzikos ansamblis „Saulė“ švenčia 40-metį*. [interaktyvus], [žiūrėta 2014-01-14]. Prieiga per internetą: <<http://etaplius.lt/su-liaudiskos-muzikos-ansamblis-%E2%80%9Esaule-svencia-40-meti/>>.

18. Gaudrimas J. (1964). *Iš lietuvių muzikinės kultūros istorijos*. Vilnius.
19. Gaudrimas J. (1967). *Tarybinė muzika*. Vilnius.
20. Jačauskas I. (2013). „Žalvariniui“ rūdyti neleis naujas skambesys. *Vilniaus diena*. [interaktyvus], [žiūrėta 2014-01-14]. Prieiga per internetą: <<http://www.diena.lt/naujienos/vilnius/menas-ir-pramogos/zalvariniui-rudyti-neleis-naujas-skambesys-425587#.UtWU29JdXPI>>.
21. Jurgelaitis R. (2003). Nevystantys gegužio žiedai. *Kauno diena*. [interaktyvus], [žiūrėta 2014-01-13]. Prieiga per internetą: <kauno.diena.lt/dienrastis/kita/nevystantys-geguzio-ziedai-9682#.UtPNIdJdXPI>.
22. Kitava (2011). *Apie mus*. [interaktyvus], [žiūrėta 2014-01-14]. Prieiga per internetą: <www.kitava.lt/apie_mus.php>.
23. Klimka L. (2007). Pilietiškumas ir tautiškumas: laiko dimensijos ir aktualijos. *Tautiškumas ir pilietiškumas/ Atskirtis ar dermė?* Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, p.127–142.
24. Lietuvai.lt (2013). *Netradicinio folkloro grupė „Kitava“*. [interaktyvus], [žiūrėta 2014-01-14]. Prieiga per internetą: <http://lietuvai.lt/wiki/Netradicinio_folkloro_grupe_%C4%97_%E2%80%9EKitava%E2%80%9C>.
25. Lunys A. (2010). Etninė muzika ir mes. *Liaudies kultūra*, p. 73–79.
26. Muzikos enciklopedija (2003). Vilnius.
27. Nakienė A. (2007). *Liaudiška muzika*. [interaktyvus], [žiūrėta 2014-01-13]. Prieiga per internetą: <www.aruodai.lt/paieska/terminas.php?TeId=5254>.
28. Raibytė G. (2009). *Muzika iš rūsio „Žalvarinis“*. [interaktyvus], [žiūrėta 2014-01-14]. Prieiga per internetą: <<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2009-12-17-muzika-is-rusio-zalvarinis/37208>>.
29. Sadūnai (2014). [interaktyvus], [žiūrėta 2014-01-13]. Prieiga per internetą: <www.sadunai.com>.
30. Skrodenis S. (2005). *Folkloras ir folklorizmas*. Vilnius.
31. Srebičiūtė A. (2007). „Žalvarinis“ – visiems, kas myli dainą. [interaktyvus], [žiūrėta 2014-01-14]. Prieiga per internetą: <<http://gatve.delfi.lt/news/veidai/zalvarinis-visiems-kas-myli-daina.d?id=14412095>>.

32. Stoškuvienė R., Žalys V. (2009). Muzikinis folkloras kaip šiuolaikinės kaimiškosios kultūros dalis. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. Šiaulių universitetas. [interaktyvus], [žiūrėta 2013 12 13]. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2010~ISSN_1648-9098.N_3_16.PG_239-248/DS.002.0.01.ARTIC>.
33. Šiaulių universitetas (2009). *Liaudiškos muzikos ansamblis „Saulė“*. [interaktyvus], [žiūrėta 2014-01-14]. Prieiga per internetą: <<http://www.su.lt/studentams/neakademine-veikla/meno-kolektyvai/liaudiskos-muzikos-ansamblis-saule>>.
34. Švedas J. (1978). *Teoriniai – metodiniai darbai, straipsniai, laiškai, amžininkų atsiminimai*. Vilnius.
35. Trinkūnienė I. (2007). Etninės kultūros išlikimo strategija šiuolaikinėse bendruomenėse: nuo tradicijos link interpretacijos, *Filosofija, sociologija*. Vilnius: LMA leidykla, nr.4, p. 12 - 22.
36. Vaišvilienė J. (2004). *Elektroniniai muzikos istorijos vadovėliai vaikų muzikos mokykloms (4-7 klasėms)* [online]. Lietuvos muzikos ir teatro akademija: Muzikos mokymo studijų centras.
37. Vyžintas A. (1979). *Jonas Švedas*. Vilnius.
38. Zarasų rajono savivaldybės kultūros centras (2006). *Sadūnų kaimo kapelos 10 metų jubiliejus*. Zarasai. [interaktyvus], [žiūrėta 2014-01-13]. Prieiga per internetą: <www.zkc.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=84%3Aasadn-kaimo-kapelos-10-metu-jubiliejus&Itemid=50>.
39. Žarskienė R. (2007). *Regioniniai lietuvių etninės instrumentinės muzikos savitumai. XXa. pirmosios pusės tyrimai*. Lietuvos etnologija: socialinės antropologijos ir etnologijos studijos.